

Maria Falck
Folkhälsa

2022-09-23

RS 1085:5-2022

Regionstyrelsens svar på beredningarnas förfrågan

Inledning

Styrelsens förvaltning och Hälso-och sjukvårdens förvaltning har i ganska stor utsträckning genomfört samma åtgärder, ofta tillsammans men på olika sätt.

Styrelsens förvaltning arbetar mycket med samordning, koordinering och erbjuder samt bekostar kompetensstärkande insatser till vårdens personal. Hälso –och sjukvårdens förvaltning genomför sedan vissa aktiviteter mer konkret, i möte med patient.

Nedan presenteras regionstyrelsens genomförda och pågående aktiviteter knutna till beredningarnas uppdrag 2019-2021:

Uppdrag 2019:

Utveckla former för medborgardialog som bidrar till ökat medborgarinflytande i det hälsofrämjande arbetet inom Region Västerbotten

Utreda och föreslå former för dialog med kommuner, samhällsorgan, frivilligorganisationer och andra intressenter i folkhälso- och demokratifrågor

Förvaltningen har utarbetat förslag till riktlinjer för medborgardialog. Riktlinjen har ännu inte fått slutlig utformning och har därför inte beslutats politiskt. Arbetet kommer återupptas.

Från styrelsens förvaltning ges fortsatt verksamhetsbidrag till läns pensionärsorganisationerna, sedan 2022 även verksamhetsbidrag till RF/SISU samt fortsatt möjlighet för föreningar i länet att ansöka om folkhälsobidrag.

2020 års uppdrag: Genom medborgardialog och i samverkan med kommuner och andra aktörer i samhället ta fram underlag vad som kan göras för att främja barn och ungas psykiska hälsa.

Flertalet program koordineras från regionstyrelsens förvaltning i nära samarbete med hälso- och sjukvården eller kommunernas elevhälsa eller andra förvaltningar inom kommunerna. Nedan beskrivs några av de program som finns.

HLT, YAM, Salut liksom kontaktcenter barn och unga koordineras alla från regionstyrelsens förvaltning i nära samarbete med hälso- och sjukvård eller kommunernas elevhälsa eller andra förvaltningar inom kommunerna.

YAM (Youth Aware of Mental health)

YAM är ett skolbaserat program där ungdomar i åldrarna 13–17 samtalar och lär sig om psykisk hälsa i vardagen.

YAM samordnas och utbildas genom styrelsens förvaltning. Styrelsens förvaltning följer även forskningsläget kring evidensen av metoden.

Maria Falck
Folkhälsa

2022-09-23

RS 1085:5-2022

YAM genomförs kontinuerligt i fyra av länets kommuner (Sorsele, Storuman, Skellefteå och Umeå). Andra kommuner har visat intresse för programmet men har svårt att genomföra framför allt på grund av bristande finansiering.

Region Västerbotten har en samordnande funktion genom att bland annat anordna återkommande nätverksträffar. I nuläget finns ingen ambition att YAM ska erbjudas i samtliga kommuner, detta utifrån att kommunerna har olika behov och möjlighet. En strävan är dock att alla elever i Västerbotten ska få ta del av insatser riktade för psykisk hälsa.

I två kommuner är det för närvarande oklart huruvida YAM kommer fortsätta genomföras. Anledningarna handlar om brist på personal, osäkerhet kring vilka effekter programmet ger och ekonomiska prioriteringar.

Handlingsprogram för barn- och ungdomars psykiska hälsa, sk 11 punkts-program

Efter 2020 års rapporter beslutade styrelsen att tillskjuta medel för att ta fram en gemensam ansats inom länet, region och kommuner tillsammans.

På uppdrag av regionfullmäktige har ett program för att främja barn och ungdomars psykiska hälsa tagits fram under hösten 2021 samt våren 2022 av en projektledare i regionen i dialog med representanter på tjänstepersonsnivå från Västerbottens kommuner.

Insatsområdena i programmet är hälsofrämjande och förebyggande inom följande teman: *Hälsofrämjande arbete på strategisk och samhällslig nivå, universella hälsofrämjande och förebyggande insatser riktade till barn, ungdomar och vårdnadshavare i Västerbotten och tidig upptäckt och tidiga insatser*. Syftet är att ge en gemensam bild av vilka kommunala och regionala insatser som pågår och vilka insatser som bör utvecklas för att främja barn och ungdomars psykiska hälsa i Västerbotten.

Förslaget återremitterades av regionfullmäktige sommaren 2022 för vidare beredning innan det skickas ut på remiss till kommunernas politiska nivå.

Länsgemensam suicidpreventiv strategi – inom ramen för statsbidragen Uppdrag Psykisk Hälsa (UPH)

En strategi för det suicidpreventiva arbetet i Västerbotten har tagits fram av representanter för Region Västerbotten och nio av länets kommuner. Arbetet har samordnats från styrelsens förvaltning.

Strategin riktar sig till hela befolkningen och inte specifikt till barn- och unga. Detta till trots så kommer implementeringen syfta till förbättrat suicidpreventivt arbete för barn och ungdomar, både vad gäller barn och ungdomar med egen risk för psykisk ohälsa och suicid men även barn och ungdomar som anhöriga och efterlevande. Ute på remiss under hösten 2022, sista remissdatum är satt till 31 oktober.

Salut-satsningen

Region Västerbotten har sedan 2005 arbetat med *SALUT-satsningen*. Syftet med SALUT är att alla barn och ungdomar 0 – 18 år ska nås av hälsofrämjande insatser under hela uppvuxten med början vid graviditeten. Insatserna sker i samverkan mellan mödra- och barnhälsovård, öppen förskola, förskola, grundskola, gymnasium,

Maria Falck
Folkhälsa

2022-09-23

RS 1085:5-2022

elev- och ungdomshälsa och folktandvården. Det som är på gång inom satsningen är:

- Arbete för att föra in frågor om våldsutsatthet i elevhälsosamtalen.
- Kompetensutveckling för personal som möter små barn och deras familjer för att hålla samtal om hälsa och mående.
- Arbete för att bredare ge föräldraskapsstöd till blivande och nyblivna föräldrar bland annat genom digitalt föräldraskapsstöd.

FOD-rapporter för alla tre åren:

Avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd folkhälsa i Västerbotten.

Kommunerna i Västerbotten, Region Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbotten har tillsammans med andra viktiga aktörer utformat en gemensam avsiktsförklaring för det fortsatta arbetet för en god, jämlik och jämställd hälsa. Syftet med avsiktsförklaringen är att ge ett konkret stöd för Västerbottens folkhälsoaktörer att skapa en långsiktig och kunskapsbaserad samverkan. Avsiktsförklaringen är framtagen under denna mandatperiod under ramen för ett projekt som tilldelats Länsstyrelsen i länet och som bedrivits i samverkan.

Avsiktsförklaringen är skapad utifrån dagens förutsättningar och kommer att behöva uppdateras och revideras i det gemensamma arbetet framöver.

För att kraftsamla folkhälsoarbetet lyfter avsiktsförklaringen fram tre prioriterade områden; en jämlik och jämställd hälsa, god psykisk hälsa och hälsosamma levnadsvanor. Dessa baseras både på den nationella folkhälsopolitiken och de prioriterade områdena i det folkhälsopolitiska programmet för de fyra norra Regionerna.

Efter projekttidens slut vid årsskiftet 2021/2022 fortsätter arbetet i länet under namnet Forum för Folkhälsa. Forum för folkhälsa genomför aktiviteter kopplat till de prioriterade områdena för att ge stöd till folkhälsoarbete och genomförande bland regionens aktörer. Under 2022 har en stor länskonferens genomförts med fokus på barn och ungas psykiska hälsa samt seminarier i olika ämnen, fler planeras för vintern och nästa år.

Regionstyrelsen deltar med delfinansiering av fortsatta aktiviteter, tjänsteperson i arbetsgrupp samt Regionråd i styrgrupp.

Uppdrag 2021: Genom medborgardialog ta fram underlag för att stärka god och nära vård ur ett medborgarperspektiv med fokus på jämlikhet och tillgänglighet genom samverkan med andra aktörer.

Genom medborgardialog och i samverkan med relevanta samhällsaktörer undersöka hur regionens verksamheter på ett mer effektivt sätt kan stötta invånarna i arbetet med att förebygga övervikt, fetma, diabetes och hjärt-kärlsjukdom för ökad livskvalitet och för att främja en jämlikare folkhälsa i Västerbotten.

Inom hjärtkärl-preventiva insatser bistår regionstyrelsen fortsatt med mer digital utveckling för att underlätta för vårdens personal och spara deras tid samt utbildning till vårdpersonal. Fortsatt post-pandemi för primärvården med personalbrist och uppskjuten vård innebär att det preventiva arbetet inte prioriteras.